

КОМПОНЕНТИ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ

COMPONENTS OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF A SPECIALIST

Стаття присвячена дослідженню структури іншомовної комунікативної компетентності фахівця. На сьогоднішній день володіння іноземною мовою є запорукою успіху для становлення висококваліфікованого спеціаліста у певній професійній галузі. Іншомовна комунікативна компетентність є невід'ємною складовою загальної професійної компетентності сучасного фахівця та характеризує його готовність до ефективного виконання службових завдань та обов'язків засобами іноземної мови, зокрема під час проведення заходів міжнародного співробітництва (ділові зустрічі, переговори із закордонними партнерами, конференції, симпозиуми, навчання, стажування тощо).

Іншомовна комунікативна компетентність фахівця розглядається як комплексний особистісний ресурс, що дозволяє здійснювати мовленнєву діяльність іншою мовою в ситуаціях професійного спілкування.

У ході дослідження було виявлено, що компоненти іншомовної комунікативної компетентності фахівця не обмежуються знанням правил граматики, синтаксису, морфології та фонології, а передбачають, зокрема, здатність фахівця використовувати здобуті знання на практиці під час професійної комунікації із закордонними колегами. При цьому використання мовних засобів та успішність комунікативного процесу залежить від соціально-культурного контексту, дискурсивних характеристик ситуації спілкування, ілюктивних цілей мовців тощо.

Було визначено основні компоненти, що складають структуру іншомовної комунікативної компетентності фахівця: лінгвістична компетентність, соціолінгвістична компетентність, стратегічна компетентність, дискурсивна компетентність та психоемоційна компетентність. Виділені компоненти іншомовної комунікативної компетентності фахівця було розглянуто у контексті їх сформованості у курсантів Національної академії Національної гвардії України. Доведено, що саме комплексний розвиток усіх компонентів іншомовної комунікативної компетентності сучасного фахівця сприятиме успішному іншомовному спілкуванню у контексті професійної діяльності та забезпечить досягнення професійного успіху в заходах міжнародної взаємодії.

Ключові слова: готовність до професійної діяльності, професійна компетентність, комунікативна компетентність, іншомовне професійне спілкування, компоненти іншо-

мовної комунікативної компетентності фахівця.

The article is devoted to the study of the specialist's foreign language communicative competence structure. Nowadays, proficiency in a foreign language is a key to success in becoming a highly qualified professional in a specific field.

Foreign language communicative competence is an integral part of the overall professional competence of a modern specialist and characterizes their readiness to effectively perform official tasks and duties using a foreign language, particularly during international cooperation events, such as various business meetings, negotiations with foreign partners, conferences, symposiums, training, internships, etc.

Foreign language communicative competence is considered as a complex personal resource that allows a specialist to perform speech activities in professional communication situations using the means of a foreign language.

The study has shown that the components of a specialist's foreign language communicative competence are not limited to the knowledge of grammar, syntax, morphology, and phonology rules, but include the ability to apply the acquired knowledge in practice during professional communication with foreign colleagues. The use of linguistic means and the success of the communicative process depend on the socio-cultural context, the discursive characteristics of the communication situation, the illocutionary goals of the speakers, etc.

The main components that compose the structure of a specialist's foreign language communicative competence have been identified. They include linguistic competence, sociolinguistic competence, strategic competence, discursive competence and psycho-emotional competence. The highlighted components of the specialist's foreign language communicative competence have been considered in the context of their formation among the cadets of the National Academy of the National Guard of Ukraine.

It has been proven that the comprehensive development of all components of a modern specialist's foreign language communicative competence will promote successful foreign language communication in the context of professional activity and ensure professional success in international interaction events.

Key words: readiness to professional activity, professional competence, communicative competence, foreign language professional communication, components of the specialist's foreign language communicative competence.

УДК 378.1

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/78.1.16>

Волкова І.В.,

аспірант, ст. викладач служби мовного тестування мовного відділу Національної академії Національної гвардії України

Волков П.Ю.,

доктор філософії, доцент, заступник начальника кафедри автомобільної техніки Національної академії Національної гвардії України

Постановка проблеми. В умовах сьогодення володіння іноземною мовою є запорукою успіху для становлення особистості як висококваліфікованого фахівця у конкретній професійній сфері. Налагодження міжнародних зв'язків, ведення переговорів із закордонними партнерами, участь у ділових зустрічах вимагають від сучасного фахівця високого рівня володіння іноземною

мовою, здатності коректно сприймати та відтворювати інформацію, а також продукувати зв'язні усні та письмові тексти. Сучасне суспільство потребує фахівців різних галузей, здатних швидко засвоювати нові знання, вдосконалювати відповідні уміння і навички, а також максимально чітко інтерпретувати поставлені завдання, зокрема й іноземною мовою. Саме тому, однією із основних

складових професійної компетентності сучасного фахівця є іншомовна комунікативна компетентність, що дає змогу ефективно виконувати службові обов'язки та занурюватися у відповідне професійне мовне середовище.

Розбіжність у поглядах зарубіжних і вітчизняних науковців стосовно компонентів, що формують іншомовну комунікативну компетентність фахівця у певній професійній сфері, спонукає до подальшого вивчення цього питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема професійної компетентності розглядалася такими дослідниками, як І.А. Зязюн, Н.Г. Нічкало, О.Я. Савченко та ін. Питання комунікативної компетентності досліджували Л. Бахман (L. Bachman), Г. Віддоусон (H. Widdowson), М. Кенейл та М. Свейн (M. Canale, M. Swain), С. Савіньон (S. Savignon), Д. Хаймс (D. Hymes), Н. Хомський (N. Chomsky).

Дослідженню сутності, структури та формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців різних професійних галузей присвячували роботи такі вітчизняні науковці: Н.М. Бібік, Н.М. Бідюк, В.А. Бондаренко, І.А. Вякх, Л.П. Гапоненко, Н.Б. Завиниченко, Л.М. Коваль, І.В. Кухта, В.С. Кушнір, О.Е. Мажаровська, І.В. Секрет, О.Б. Тарнопольський, О.А. Чиханцова, В.М. Чорна та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний прогрес у дослідженні іншомовної комунікативної компетентності фахівця, підходи до визначення сутності цього поняття та компонентів його структури в різних видах професійної діяльності і досі викликають суперечності та розбіжності з позиції науковців та залишаються недостатньо вивченими, що зумовлює актуальність подальших наукових пошуків у цій сфері.

Мета статті – дослідити окремі підходи зарубіжних та вітчизняних науковців до визначення структурних компонентів іншомовної комунікативної компетентності фахівця.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі існують різні погляди стосовно трактування поняття компетентності у контексті професійної діяльності.

У довідковій педагогічній літературі компетентність визначається як структуровані набори знань, умінь та навичок, які набуваються у процесі навчання особистості і дозволяють їй ідентифікувати і розв'язувати проблеми, які є характерними для певного виду діяльності [6, с. 85–86].

І.А. Зязюн розглядає компетентність як основу професійності особистості. Він характеризує компетентність як «здатність вирішувати професійні задачі певного визначеного класу, що вимагає наявності реальних знань, умінь, навиків, досвіду» [5, с. 13]. Дослідник стверджує, що професійна

компетентність має чітко визначену структуру та може оцінюватися лише у практичній діяльності.

Окремі науковці дотримуються думки про те, що «професійна компетентність являє собою інтегративну характеристику ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності, а також моральну позицію фахівця» [3, с. 722]. Компетентність у професійній діяльності розглядається як сукупність знань та умінь, необхідних фахівцеві для здійснення ефективної професійної діяльності, а саме: вміння аналізувати і прогнозувати результати праці, використовувати сучасну інформацію щодо певної галузі виробництва тощо [3, с. 722].

Як бачимо, професійна компетентність фахівця містить знання, уміння та навички у певній галузі, виявляється у здатності виконувати конкретні професійні завдання та здійснювати професійну діяльність в цілому. Однією зі складових професійної компетентності сучасного фахівця є іншомовна комунікативна компетентність (далі – ІКК).

Іншомовна комунікативна компетентність у контексті професійного спілкування науковцями розглядається як комплексний особистісний ресурс, що дозволяє здійснювати мовленнєву діяльність іншою мовою в професійних ситуаціях. Високий рівень сформованості основних компонентів ІКК фахівця, як засвідчує практика, виступає запорукою успіху в професійному спілкуванні під час проведення ділових зустрічей, симпозіумів, конференцій, круглих столів, тренінгів, семінарів, а також при веденні електронного листування, оформлення ділових паперів тощо.

Розглянемо підходи зарубіжних науковців до визначення компонентів комунікативної компетентності особистості крізь призму професійного іншомовного спілкування.

Американський дослідник Н. Хомський пропонує визначення лінгвістичної компетентності. Він розмежує поняття «компетентність» (competence) та «відтворення мови/продуктивність» (performance). Компетентність при цьому вчений визначає як «здатність ідеалізованого носія мови поєднувати звуки та значення, суворо дотримуючись правил своєї мови» [10, с. 103]. Він розглядає «відтворення мови/продуктивність» як здатність особистості застосовувати компетентність до процесів говоріння та сприйняття мовлення, виявляючи власні знання [10, с. 103].

Згідно з моделлю Н. Хомського, ІКК фахівця зводиться лише до знання граматичних правил та лексичних одиниць іноземної мови, а також до вміння відтворювати ці знання безпосередньо під час спілкування з ідеалізованим носієм мови. Запропонована структура не враховує дискурсивні характеристики ситуації спілкування, індивідуально-психологічні характеристики мовців,

культурні особливості тощо. Крім того, ситуації реальної мовної взаємодії у професійній діяльності не завжди зводяться до спілкування з ідеалізованими носіями мови.

Безпосередньо поняття комунікативної компетентності вперше було введено американським дослідником Д. Хаймсом. Він погоджується із Н. Хомським, що лінгвістична теорія складається з лінгвістичної компетентності (знання мовної структури) та лінгвістичної продуктивності (процес застосування цього знання на практиці) [11, с. 270]. Однак Д. Хаймс зауважує, що лінгвістична теорія Н. Хомського не враховує соціокультурних особливостей та не відображає здатність людини задовольняти свої комунікативні потреби. Він підкреслює, що для ефективного іншомовного спілкування важливими є не лише знання мови, а й дотримання прийнятих соціокультурних правил і норм. Людина може успішно комунікувати не тільки завдяки використанню граматичних структур і лексичних одиниць конкретної мови, але й завдяки розумінню соціально-культурного контексту ситуації спілкування [11, с. 269–270].

Відповідно, ІКК фахівця повинна містити такий компонент, як соціокультурна компетентність, адже саме він сприятиме ефективному налагодженню зв'язків під час іншомовної професійної взаємодії із зарубіжними колегами.

С. Савіньон запропонувала визначення комунікативної компетентності як здатності функціонувати в реальному комунікативному середовищі [12, с. 8]. Вона підтверджує думку Д. Хаймса про те, що мовець не може функціонувати в реальних життєвих ситуаціях спілкування, обмежуючись лише граматичною компетентністю. Під компетентністю С. Савіньон має на увазі знання людини, а під продуктивністю – те, як людина використовує ці знання на практиці [12, с. 94]. При цьому основним компонентом ІКК виступає лінгвістична компетентність фахівця, його здатність продукувати усні та письмові повідомлення іноземною мовою в реальних ситуаціях професійної мовної взаємодії.

Американські лінгвісти М. Кенейл та М. Свейн представили свою модель комунікативної компетентності, яка стала найбільш популярною серед дослідників у цій галузі. Науковці підтримали і розвинули теорію Д. Хаймса та виділили такі компоненти комунікативної компетентності [8]:

1) граматична компетентність: включає знання лексичних одиниць, правил морфології, синтаксису, граматики та фонології. Це знання подібне до лінгвістичної компетентності у моделі Д. Хаймса та вважається частиною комунікативної компетентності, оскільки представляє базову систему мови та визначає, як точно передати значення висловлювання;

2) соціолінгвістична компетентність: цей компонент комунікативної компетентності складається із соціокультурних правил використання мови. Це знання є надзвичайно важливим для продукування та інтерпретації висловлювань у соціальному контексті. Знання соціальних правил є необхідним для продукування та сприйняття висловлювань певною мовою у відповідному контексті, який залежить від ситуації спілкування;

3) стратегічна компетентність: цей компонент складається із вербальних та невербальних комунікативних стратегій, що використовуються для компенсації непорозуміння у процесі спілкування, які можуть бути викликані недостатністю лінгвістичної або соціолінгвістичної компетентності;

4) дискурсивна компетентність – компонент, доданий Кенейлом [9], який представляє здатність поєднувати мовні структури та мовні функції у зв'язний та послідовний текст.

У контексті іншомовного професійного спілкування модель М. Кенейла та М. Свейн є більш комплексною та враховує, окрім граматичної та соціокультурної складової, також стратегічну та дискурсивну компетентності фахівця.

Г. Віддоусон визначив комунікативну компетентність через поняття «використання» (usage) і «застосування» (use); де «використання» стосується знання лінгвістичних правил, а «застосування» пов'язане зі здатністю використовувати ці знання для ефективного спілкування [13, с. 215]. Ця модель, на нашу думку, є занадто спрощеною та узагальненою для визначення основних компонентів ІКК фахівця у певній професійній сфері.

Л. Бахман вводить модель комунікативної компетентності, яка включає в себе три основних складових: мовну, стратегічну та психофізіологічну компетенції, які, у свою чергу, діляться на цілу низку дрібних структурних елементів [7, с. 449]. Спираючись на погляди Л. Бахмана, можна визначити, що структура ІКК фахівця має включати: мовну компетентність у певній професійній сфері; уміння фахівця застосовувати комунікативні стратегії і тактики під час здійснення професійної комунікації; здатність виявляти та застосовувати відповідні психофізіологічні механізми для досягнення ілюктивної мети у процесі іншомовного професійного спілкування.

Українські науковці також зробили вагомий внесок у вивчення сутності та структури поняття комунікативної компетентності в контексті іншомовного спілкування.

Н.М. Бідюк вважає, що структура ІКК включає:

1) цілі навчання для різних мовленнєвих навичок (аудіювання, говоріння, читання, письмо);

2) знання, навички, вміння;

3) досвід як результат комунікативної діяльності [2, с. 160].

Інший підхід до визначення структури ІКК пропонує Н.Б. Завініченко, виділяючи такі компоненти, як:

1) гностичний (знання про сутність та особливості спілкування загалом та професійного зокрема, знання про стилі іншомовного спілкування; загальнокультурна компетентність особистості);

2) комунікативний (комунікативні вміння, які дозволяють встановлювати контакт зі співрозмовником, керувати ситуацією взаємодії з суб'єктом іншомовної комунікації; культура мовлення, вміння сприймати та відтворювати інформацію іноземною мовою тощо);

3) емоційний (гуманістична установка на спілкування, інтерес до іншої людини; готовність вступати в особистісні, діалогічні взаємини, розвинені емпатія та рефлексія; високий рівень ідентифікації з виконуваними професійними та соціальними ролями; позитивне самосприйняття та психоемоційний стан) [4, с. 47].

Обидва підходи передбачають розгляд ІКК як комплексної системи, основу якої складають набуті знання, вміння та навички володіння іноземною мовою, а також враховують важливість комунікативних умінь особистості для успішного іншомовного спілкування. Однак Н.М. Бідюк враховує також важливість досвіду особистості для процесу комунікації, у той час як Н.Б. Завініченко зосереджує увагу на гностичному та емоційному компонентах ІКК.

На важливості комплексного підходу до визначення структури ІКК наголошує І.А. Вякх. Дослідниця вважає, що ІКК передбачає наявність фонетичних, лексичних, граматичних знань та здатність застосовувати ці знання на практиці, а також сформованість комунікативних умінь у говорінні, читанні, письмі, аудіюванні. Дослідниця розглядає поняття ІКК як сукупність знань, умінь і навичок, що охоплюють: функції спілкування й особливості комунікативного процесу; види спілкування та основні його характеристики; засоби спілкування; види читання і слухання; наявність зворотного зв'язку; психологічні та комунікативні типи учасників комунікативного процесу та специфіку їх взаємодії; форми і методи ділової взаємодії; самопрезентацію і стратегію успіху; методи генерування ідей для конструктивної взаємодії [1, с. 32–33].

Проведений нами аналіз наукової літератури дозволив виокремити компоненти ІКК, які є важливими для успішної інтеграції фахівця в іншомовне професійне середовище, забезпечують ефективну міжкультурну взаємодію у процесі спілкування із закордонними колегами, сприяють кар'єрному зростанню та досягненню професійного успіху:

1) лінгвістична компетентність (наявність граматичних, лексичних, фонетичних знань іноземної мови, а також здатність застосовувати їх на

практиці) дозволяє фахівцеві максимально чітко висловлювати власні думки іноземною мовою, використовувати відповідну термінологію та граматичні структури в усному (ділові зустрічі, конференції, переговори тощо) та писемному професійному мовленні (офіційні листи, звіти тощо), уникати непорозумінь серед учасників комунікативного процесу та підтримувати професійний рівень спілкування;

2) соціолінгвістична компетентність є запорукою успіху для адаптації фахівця до культурного середовища під час іншомовного професійного спілкування, адже врахування соціокультурних особливостей під час іншомовного професійного спілкування сприяє встановленню довіри та взаємоповаги між колегами – представниками різних країн;

3) стратегічна компетентність полягає в умінні фахівця використовувати відповідні стратегії і тактики для подолання комунікативних проблем, які можуть виникнути під час іншомовного професійного спілкування;

4) дискурсивна компетентність допомагає формувати логічно зв'язні та послідовні повідомлення у професійному контексті;

5) психоемоційна компетентність, яка виявляється у здатності фахівця контролювати і виражати емоції у процесі професійного спілкування, вміння розпізнавати емоції інших учасників комунікативного процесу та впливати на них для досягнення поставлених цілей.

Комплексний розвиток усіх компонентів ІКК сприятиме особистісному розвитку фахівця у певній галузі, розширенню його професійних можливостей, здатності ефективно вести комунікацію із зарубіжними партнерами та встановлювати довіру, вмінню швидко адаптуватися до роботи у міжкультурному середовищі; підвищить рівень впевненості фахівця у своїх силах та забезпечить кар'єрне зростання завдяки досягненню професійних цілей.

Реалії сьогодення вплинули на підготовку майбутніх фахівців сектора безпеки й оборони України, зокрема майбутніх офіцерів Національної гвардії України (далі – НГУ). Наразі курсанти Національної академії НГУ беруть активну участь у заходах міжнародного співробітництва, зокрема у різноманітних військових навчаннях, семінарах, тренінгах, конференціях тощо, які відбуваються із залученням представників країн-членів НАТО. При цьому ефективність професійної іншомовної комунікації залежить від рівня володіння військовослужбовцями іноземною мовою. Розвиток основних компонентів ІКК курсантів Національної академії НГУ став одним із ключових факторів, що сприяють формуванню загальної професійної компетентності майбутніх офіцерів НГУ.

Розглянемо виділені нами компоненти ІКК фахівця у контексті їх сформованості у курсантів Національної академії НГУ:

Лінгвістична компетентність. Іншомовна професійна підготовка курсантів НГУ передбачає засвоєння граматичних правил іноземної мови в обсязі нормативної граматики, формування відповідної лексичної бази як загальної, так і професійної військової лексики, знання фонетичних особливостей іноземної мови, як-то: правильна вимова окремих звуків та слів загалом, інтонаційні контури, паузи, темп мовлення тощо. При цьому граматичні, лексичні та фонетичні явища розглядаються в єдності як засоби успішного виконання комунікативних завдань. Саме розвиткові лінгвістичної компетентності майбутніх офіцерів НГУ приділяється найбільше уваги у військових закладах вищої освіти.

Соціолінгвістична компетентність. Загалом, майбутні офіцери НГУ успішно адаптуються до міжкультурного середовища під час проведення заходів міжнародного співробітництва, що сприяє успішній комунікації із закордонними колегами. Однак, цей компонент ІКК фахівця потребує всебічного культурного розвитку курсанта, наявності відповідних фонових знань та врахування соціокультурних відмінностей між представниками різних країн під час професійного іншомовного спілкування.

Стратегічна компетентність. Використання відповідних комунікативних стратегій і тактик у професійному спілкуванні із закордонними партнерами є доволі складним завданням для курсантів Національної академії НГУ з огляду на нестачу професійного досвіду та недостатній рівень сформованості навичок стратегічної комунікації у курсантів. Цей компонент ІКК фахівця є одним із ключових факторів для успішного досягнення іллокутивних цілей, однак формується він не лише завдяки теоретичній та практичній підготовці в аудиторних умовах, а й безпосередньо у ситуаціях реальної професійної мовної взаємодії із зарубіжними колегами.

Дискурсивна компетентність. Майбутні офіцери НГУ здатні формувати та продукувати логічно зв'язні усні та письмові тексти у професійному контексті. Цей компонент ІКК є добре сформованим у більшості курсантів Національної академії НГУ.

Психоемоційна компетентність. Майбутні офіцери НГУ загалом здатні контролювати власні емоції під час професійного іншомовного спілкування, а також розпізнавати емоції інших учасників комунікативного процесу. Однак, вплив на співрозмовників з метою досягнення поставлених цілей може викликати певні труднощі у курсанта через брак досвіду спілкування із представниками

різних країн, недостатньо розвинену емоційну стійкість, нестачу знань у конкретній предметній області тощо.

Таким чином, серед основних компонентів ІКК майбутніх офіцерів НГУ удосконалення потребують стратегічна, психоемоційна та соціолінгвістична компетентності, які вимагають безперервного саморозвитку військовослужбовця, поглиблення його загальних знань, набуття відповідного життєвого та службового досвіду тощо.

Висновки. Результати проведеного дослідження показали, що ІКК є важливою частиною професійної компетентності сучасного фахівця та характеризує його готовність до виконання функціональних обов'язків у конкретній професійній сфері. Компоненти ІКК фахівця не обмежуються знанням правил граматики, синтаксису, морфології та фонології, а передбачають, зокрема, здатність особистості використовувати ці знання на практиці під час професійної комунікації. При цьому використання мовних засобів та успішність комунікативного процесу загалом, залежить від соціально-культурного контексту, іллокутивних цілей мовця, а також дискурсивних особливостей.

Аналіз наукової літератури та педагогічної практики дозволив виділити такі основні компоненти, що складають структуру ІКК фахівця: лінгвістична компетентність, соціолінгвістична компетентність, стратегічна компетентність, дискурсивна компетентність та психоемоційна компетентність. Саме комплексний розвиток усіх компонентів ІКК сучасного фахівця сприятиме успішному іншомовному спілкуванню у контексті професійної діяльності та забезпечить досягнення професійного успіху під час заходів міжнародного співробітництва.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у дослідженні особливостей формування основних компонентів структури ІКК фахівця, що дасть змогу підтвердити значущість кожного компонента для формування готовності особистості до конкретної професійної діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вях І. А. Педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2013. 225 с.
2. Бідюк Н. М. Формування міжкультурної комунікативної компетенції у майбутніх фахівців міжнародних відносин. *Вісник Черкаського університету*. Серія: Педагогічні науки. Черкаси, 2012. Вип. 135. С. 141–146.
3. *Енциклопедія освіти / за ред. В. Г. Кременя: 2-ге вид., переробл. і доповн.* Київ: Юрінком Прес, 2021. 1144 с.
4. Завініченко Н. Б. Особливості розвитку комунікативної компетентності майбутнього практичного

психолога системи освіти: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Київ, 2003. 2016 с.

5. Зязюн І. А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. Житомир, 2005. Вип. 25. С. 13–18.

6. Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А. В. Семенової. Одеса: Пальміра, 2006. 221 с.

7. Bachman L., Palmer A. The Construct Validation of Some Components of Communicative Proficiency. *TESOL Quarterly*. 1982. Vol. 16 (3). P. 449–465.

8. Canale M., Swain M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied linguistics*. 1980. Vol. 1 (1). P. 1–47.

9. Canale M. From communicative competence to communicative language pedagogy. *Language and communication*. 1983. Vol. 1(1). P. 2–14.

10. Chomsky N. Aspects of the Theory of Syntax. Cambridge: The MIT Press. 1965. 296 p.

11. Hymes D. On communicative competence. In J.B. Pride and J. Holmes (eds.). *Sociolinguistics*. Harmondsworth: Penguin. 1972. P. 269–293.

12. Savignon S. Communicative Competence: An Experiment in Foreign- Language. Philadelphia: Center for Curriculum Development. 1972. 115 p.

13. Widdowson H. Unapplied linguistics and communicative language teaching. *International Journal of Applied Linguistics*. 2007. Vol. 17(2). P. 214–220.